

15a.2 BILAGA 1 – UPPFÖLJNING AV STUDIEFRÄMJANDET
OCH FORTSATTA ÅTGÄRDER 2021-, FOLKBILDNINGSG-
RÅDET 2021-03-17

Bilaga följer på s.63–66.

Uppföljning av Studieförbundet och fortsätta åtgärder 2021–

Styrelsens beslut

Styrelsen för Folkbildningsrådet beslöt (2021-03-17)

- att lägga Studieförbundets rapport om genomlysning av verksamheten 2017–2019 till handlingarna,
- att avsluta 2019 års uppföljning av Studieförbundet,
- att uppdra till generalsekreteraren att begära in en redogörelse för hur Studieförbundet avser att stärka riksförbundets förmåga att säkerställa att statsbidraget används korrekt i hela organisationen,
- att uppdra till generalsekreteraren att regelbundet följa upp de åtgärder Studieförbundet vidtar, samt
- att uppdra till generalsekreteraren att om Studieförbundet inte tydligt kan visa på avsedda resultat i form av stärkt kapacitet att ta ansvar för statsbidraget under år 2021–22 inleda prövning av Studieförbundet som statsbidragsmottagare.

Bakgrund

I samband med 2019 års uppföljning av Studieförbundets verksamhet under 2018 bedömde Folkbildningsrådet att det fanns allvarliga brister i Studieförbundets verksamhet. Studieförbundet arbetade då redan sedan ett år tillbaka med en av Folkbildningsrådets godkänd åtgärdsplan. Åtgärdsplanen ska säkerställa att verksamheten lever upp till statsbidragsvillkor och studieförbundets interna styrdokument, och att

riksförbundet stärker sin kapacitet att styra och följa upp verksamheten i hela organisationen.

Därutöver beslutade Folkbildningsrådets styrelse i samband med 2019 års uppföljning att Studieförbundet också skulle göra en omfattande genomlysning av sin verksamhet, i syfte att upptäcka och korrigera felaktigt inrapporterad verksamhet. Därefter avsåg styrelsen att återigen behandla frågan om Studieförbundets villkorsefterlevnad för verksamhetsåret 2018.

Med anledning av den omfattning av allvarliga felaktigheter som upptäckts i Studieförbundet de senaste åren har Folkbildningsrådet bedömt att det är angeläget att studieförbundet dels går till botten med de felaktigheter som finns, dels säkerställer att liknande felaktigheter inte uppstår igen.

Ärendet

Studieförbundet inkom den 18 december 2020 med en redovisning av den genomlysning som Folkbildningsrådets styrelse fattat beslut om i maj 2020. Den 15 januari 2021 inkom Studieförbundet även med sin rapport om den utökade särskilda kontrollen som riktats till övriga studieförbund och som, på grund av verksamhet som dubbelrapporterats till flera studieförbund, kom att inbegripa även Studieförbundet.

Studieförbundet har redovisat sitt arbete i tre delar: en kvantitativ del utifrån riskfaktorer som kostnadsersättningar och deltagarvolym, en kvalitativ verksamhetsnära genomgång samt en kvalitativ intervjustudie. Workshops har genomförts med medarbetare i hela organisationen. Förtroendevalda har involverats i arbetet genom att svara på en enkät gällande rimlighetsfrågor. Det framgår inte av Studieförbundets rapport om förtroendevalda på annat sätt engagerats i arbetet, något som Folkbildningsrådet föreslagit i sitt förtydligande till uppdraget. Graden av involvering förefaller vara låg när det gäller förtroendevalda, däremot beskrivs medarbetare i hela organisationen ha engagerats i arbetet på ett tillfredsställande sätt.

I 2020 års uppföljning av 2019 års verksamhet konstaterar Folkbildningsrådet att Studieförbundet har tagit sig an arbetet med åtgärdsplan och granskning på ett seriöst sätt. Studieförbundet har genomfört en ambitiös genomlysning av sin verksamhet och strukit felaktigheter och inrapporterad verksamhet som vid denna

efterhandsgranskning inte bedömts leva upp till studieförbundets egna kvalitetskrav.

Vid Studieförbundets förbundsstämma 2019 antogs nya stadgar där förbundsstyrelsens inflytande i organisationen stärktes framför allt genom att förbundsstyrelsen ska vara involverad i rekryteringsprocessen av avdelningschefer och slutligt godkänna tillsättningarna. Förbundsstyrelsen kan också återkalla sitt godkännande. Studieförbundet har infört en central ekonomisk funktion som samtliga avdelningar har anslutits till. Detta ökar riksförbundets möjlighet att säkerställa statsbidragets användning i enlighet med förordningens bestämmelser. Kvalitetsarbetet har stärkts genom att en kvalitetsansvarig utsetts i varje avdelning. Redan tidigare har medlemsorganisationernas inflytande stärkts genom ett utökat antal röster på förbundsstämman, en stadgeändring som fastställdes 2017.

Överväganden

Folkbildningsrådet konstaterar att Studieförbundet på grund av de omfattande felaktigheter som har förekommit nu måste ställa höga krav på sin verksamhet. I genomlysningen av sin verksamhet har man visat att man tar felaktigheterna på allvar. Det är bra att studieförbundet har satt upp relativt stränga ramar för sin bedömning av den verksamhet som granskats. Folkbildningsrådets bedömning är att studieförbundet har gjort nödvändiga strykningar av inrapporterad verksamhet.

Studieförbundet har också tagit flera steg i rätt riktning vad gäller att säkerställa att statsbidraget framgent används korrekt, men måste kunna visa att de nödvändiga organisatoriska förändringarna som beslutats på förbunds nivå får genomslag i hela organisationen.

Studieförbundet har på förbunds nivå visat insikt om allvaret i situationen och har en seriös åtgärdsplan för att rätta till problemen. Denna insikt delas inte av hela organisationen och det är osäkert om förbunds nivå har tillräckligt mandat för att genomdriva nödvändiga förändringar.

Folkbildningsrådet bedömer att förbunds nivå idag inte i tillräcklig utsträckning kan ta ansvar för hur statsbidraget används i organisationens alla delar. Exempelvis har Folkbildningsrådet mottagit en anonym skrivelse där den nationella nivån ifrågasätts. Studieförbundet konstaterar själva i sin rapport att styrningen främst sker med informella styrmedel. Detta skapar

betydande problem att säkra en god folkbildningsverksamhet genom hela organisationen.

Studiefrämjandet pekar också själva på att de är i behov av att skifta från ett reaktivt till ett förebyggande kvalitetsarbete, något som Folkbildningsrådet menar skulle kräva tydlig styrning från nationell nivå och stor följsamhet från hela organisationen. En samsyn inom hela Studiefrämjandet är nödvändig för att återställa studieförbundets trovärdighet som statsbidragsmottagare.

De organisatoriska utmaningarna som redovisas i rapporten är allvarliga. Förbundsledningens roll i det fortsatta arbetet är central, samtidigt som ett ordförandeskifte är aviserat till nästa förbundsstämma, vilket innebär en viss osäkerhet kring inriktningen. Folkbildningsrådet kommer att följa upp de åtgärder som riksförbundet vidtar för att säkerställa sin möjlighet att styra och följa upp statsbidragets användning och verksamhetens inriktning.

Förbundet behöver under perioden fram till 2023 kontinuerligt kunna visa på konkreta resultat av sitt arbete. För det fall åtgärderna inte kan konstateras leda till avsedda resultat kan Folkbildningsrådet komma att göra en ny prövning av Studiefrämjandet som statsbidragsmottagare. Då görs en bedömning av organisationens förmåga att ta ansvar för statsbidraget, men också av dess grad av relevans och angelägenhet utifrån inriktning och verksamhet.

Som ett nästa steg ombeds förbundet att snarast inkomma med en redogörelse för hur de avser att stärka riksförbundets förmåga att säkerställa att statsbidraget används korrekt i hela organisationen. Exempel på sådana åtgärder kan vara organisatoriska förändringar för att stärka sammanhållningen i organisationen.

På Folkbildningsrådets vägnar

Maria Graner

Generalsekreterare